

**International
Federation of
Library
Associations and Institutions**

IFLA/UNESCOs folkebibliotekmanifest 2022

Frihet, fremgang og utvikling av samfunn og individer er grunnleggende menneskelige verdier. Dette vil kun være mulig å oppnå dersom godt opplyste borgere er i stand til å utøve sine demokratiske rettigheter og ha en aktiv rolle i samfunnet. Tilstrekkelig utdanning samt fri og ubegrenset tilgang til kunnskap, refleksjoner, kultur og informasjon er forutsetninger for konstruktiv deltakelse og for demokratiets utvikling.

Folkebiblioteket gir lokal tilgang til kunnskap, utgjør et grunnleggende vilkår for livslang læring, uavhengig beslutningstaking og kulturell utvikling for den enkelte og for sosiale grupper. Biblioteket bidrar til levende kunnskapssamfunn ved å gi tilgang til og muliggjøre kreativitet og deling av all slags kunnskap, inkludert vitenskapelig og lokal kunnskap, uten kommersielle, teknologiske eller rettslige hindringer.

I alle land, men spesielt i utviklingsland, bidrar bibliotek til å sikre at retten til utdanning og deltakelse i kunnskapssamfunn og i det kulturelle fellesskapet er tilgjengelig for så mange som mulig.

Dette manifestet uttrykker UNESCOs tro på folkebiblioteket som en pådriver for utdanning, kultur, inkludering og informasjon, og som et viktig verktøy for bærekraftig utvikling og for å fremme fred og åndelig utvikling og velferd blant mennesker.

Derfor oppmuntrer UNESCO nasjonale og lokale myndigheter til å støtte og aktivt engasjere seg i utviklingen av folkebibliotek.

Folkebiblioteket

Folkebiblioteket er nærmiljøets informasjonssenter og skal gjøre all slags kunnskap og informasjon lett tilgjengelig for brukerne. Det er en avgjørende del av kunnskapssamfunnet og må kontinuerlig tilpasse seg nye kommunikasjonsmetoder for å opprettholde allmenn tilgang til informasjon, og bidra til at alle kan nyttiggjøre seg denne. Biblioteket er et offentlig tilgjengelig sted for kunnskapsproduksjon, deling og utveksling av informasjon og kultur og for å fremme samfunnsengasjement.

Bibliotek skaper fellesskap, når aktivt ut til nye målgrupper og lytter til brukerne i utformingen av tjenester som oppfyller lokale behov og bidrar til å forbedre livskvaliteten i samfunnet. Allmennheten stoler på biblioteket sitt, og folkebibliotekets mål er proaktivt å holde samfunnet informert og oppmerksomt.

Folkebibliotekets tjenester bygger på prinsippet om at alle skal ha det samme tilbudet, uansett alder, etnisitet, kjønn, religion, nasjonalitet, språk, sosial status eller andre karakteristika. Tilrettelagte tjenester og medier skal stilles til rådighet for brukere som av en eller annen grunn ikke kan nyttiggjøre seg bibliotekets vanlige tilbud, for eksempel språklige minoriteter, mennesker med funksjonsnedsettelse, manglende digitale ferdigheter eller dårlige leseferdigheter, sykehuspasienter eller innsatte i fengsler.

Alle aldersgrupper skal kunne finne bøker og andre medier som passer for dem. Samlinger og tjenester skal innbefatte alle former for egnede medier og moderne teknologi i tillegg til tradisjonelle medier. Disse skal holde høy kvalitet, være relevante for lokale behov og forhold, samt gjenspeile det språklige og kulturelle mangfoldet i samfunnet. Mediene skal være aktuelle, gjenspeile samfunnets utvikling og vitne om menneskers bestrebelser og kreativitet.

Samlinger og tjenester skal ikke underlegges noen form for ideologisk, politisk eller religiøs sensur, og heller ikke kommersielt press.

Folkebibliotekets oppgaver

De følgende oppgavene knyttet til informasjon, lese- og skriveferdigheter, utdanning, inkludering, samfunnsengasjement og kultur skal stå sentralt i folkebibliotekets tjenester. Med disse oppgavene bidrar folkebibliotek til å nå FNs bærekraftsmål og skape mer rettferdige, humane og bærekraftige samfunn. Folkebibliotekene skal

- gi usensurert tilgang til et bredt spekter av informasjon og ideer samt støtte formell og uformell utdanning på alle nivåer og livslang læring som muliggjør kontinuerlig og frivillig kunnskapssøken på eget initiativ, for mennesker i alle livsfaser
- skape muligheter for personlig kreativ utvikling og stimulere til fantasi, kreativitet, nysgjerrighet og empati
- skape og styrke barns lesevaner fra fødsel til voksen alder
- ta initiativ til, støtte og delta i aktiviteter og programmer for utvikling av lese- og skriveferdigheter, og tilrettelegge for utvikling av medie- og informasjonskunnskap samt digitale ferdigheter for mennesker i alle aldre, for å styrke og bidra til et informert, demokratisk samfunn
- tilby tjenester til lokalsamfunnet både fysisk og digitalt gjennom digitale teknologier som gir tilgang til informasjon, samlinger og programmer når det er mulig
- sørge for at alle har tilgang til all slags samfunnsinformasjon og muligheter til å delta i organiseringen av samfunnet, som en bekreftelse på bibliotekets sentrale rolle i samfunnet
- gi lokalsamfunnet tilgang til vitenskapelig kunnskap, for eksempel forskningsresultater og helseinformasjon som kan påvirke livet til brukerne, samt muliggjøre deltakelse i vitenskapelige fremskritt
- tilby tilstrekkelige informasjonstjenester til lokale virksomheter, foreninger og interessegrupper
- bevare og gi tilgang til informasjon, kunnskap og kulturarv (inkludert muntlig tradisjon) vedrørende lokale forhold og urfolk, for å skape et miljø der lokalsamfunnet kan ta en aktiv rolle i å finne medier som bør innhentes, bevares og deles, i samsvar med lokalsamfunnets ønsker
- bidra til tverrkulturell dialog og fremme kulturelt mangfold
- fremme bevaring av og tilgang til kulturuttrykk og kulturarv, kunstforståelse, fri tilgang til vitenskapelig kunnskap, forskning og innovasjoner, slik dette kommer til uttrykk i tradisjonelle medier og i digitalisert og digitalt materiale

Finansiering, lovgivning og nettverk

Tilgang til folkebibliotekets bygning og tjenester skal i prinsippet være gratis. Folkebiblioteket er både lokale og nasjonale myndigheters ansvar. Biblioteket må støttes av spesifikk og oppdatert lovgivning i tråd med internasjonale traktater og avtaler. Det må finansieres av nasjonale og lokale myndigheter. Folkebiblioteket skal være et vesentlig element i enhver langsiktig strategi for kultur, informasjonstilgang, lese- og skriveferdigheter og utdanning.

I den digitale tidsalderen må lovgivning om opphavsrett og immaterielle rettigheter sørge for at folkebibliotek kan ha samme kapasitet til å innhente og gi tilgang til digitalt innhold på rimelige betingelser som tilfellet er med fysiske ressurser.

For å sikre samordning og samarbeid mellom bibliotek på nasjonalt plan, må lovverket og strategiske planer også definere og fremme et nasjonalt biblioteknettverk basert på felles standarder for de tjenester som tilbys.

Folkebiblioteknettverket må utformes med tanke på nasjonale og regionale bibliotek, forsknings- og spesialbibliotek samt skole-, høyskole- og universitetsbibliotek.

Drift og styring

Det må utformes tydelige retningslinjer som definerer målsettinger, prioriteringer og tjenester tilpasset lokalsamfunnets behov. Det er verdifullt å vektlegge lokalkunnskap og deltakelse i lokalsamfunnet i denne prosessen, og lokalsamfunn bør inkluderes i beslutningstaking.

Folkebiblioteket må organiseres på en effektiv måte, og profesjonelle standarder for driften må opprettholdes.

Tjenestene må fysisk eller digitalt kunne nås av alle i samfunnet. Dette krever at biblioteket har velutstyrte lokaler med sentral beliggenhet, gode lese- og studiemuligheter, relevante teknologier og dekkende åpningstider som passer for brukerne. Det innebærer også oppsøkende tjenester for dem som er ute av stand til å besøke biblioteket.

Bibliotekets tjenester må tilpasses de forskjellige behovene i mindre lokalsamfunn og i byene, i tillegg til behovene til marginaliserte samfunnsgrupper, brukere med særskilte behov, flerspråklige brukere og urfolk.

Bibliotekansatte er en aktiv formidler mellom brukere og ressurser, både digitalt og tradisjonelt. For å kunne møte dagens og fremtidige utfordringer og sikre en tilfredsstillende bibliotekjeneste er det nødvendig med tilstrekkelige menneskelige og materielle ressurser, i tillegg til fagutdanning og muligheter for etter- og videreutdanning for bibliotekansatte. Ledelsen og fagpersoner må sammen finne frem til en kvantitativ og kvalitativ definisjon av hva som er tilstrekkelige ressurser.

Det må utarbeides programmer for oppsøkende virksomhet og brukeropplæring, slik at brukerne lettere kan dra nytte av de ressursene som finnes.

Pågående forskning bør fokusere på datainnsamling og evaluering av bibliotekets innvirkning for å demonstrere bibliotekets samfunnsnytte overfor politiske beslutningstakere. Ettersom bibliotekets samfunnsmessige fordeler ofte blir synlige først i påfølgende generasjoner, skal statistiske data samles inn over lengre tid.

Samarbeidspartnere

For at bibliotek skal kunne nå et bredere og mer variert publikum, er det viktig at de etablerer partnerskap. Samarbeid med relevante partnere – for eksempel brukergrupper, skoler, frivillige organisasjoner, bibliotekforeninger, bedrifter og andre profesjonelle aktører på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt plan – må ivaretas.

Manifestets gjennomføring

Nasjonale og lokale beslutningstakere og bibliotekmiljøene verden over oppfordres herved til å gjennomføre prinsippene som er uttrykt i dette manifestet.

18. juli 2022